

~~અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.~~

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

વિશેષ જામીન અરજી ક્રમાંક ૧૪૦૬૧ / ૨૦૧૧

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ સી.એલ. સોની _____ હસ્તા/-

=====

૧	સ્થાનિક અખબારોના અહેવાલલેખકોને આ ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય કે કેમ ?	ના
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભ માટે મોકલવું કે નહીં ?	હા
૩	શું <u>ન્યાયમૂર્તિઓર્ડર્સીપ્સ</u> ચુકાદાની શુદ્ધ નકલ જોવા ઇચ્છે છે ?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના સંવિધાન, ૧૯૫૦ ના અર્થઘટન અંગે અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સામેલ થાય છે?	ના
૫	શું તેને <u>સિવિલ જજ</u> <u>જામીન</u> <u>ન્યાયાધીશ</u> સુધી પરિભ્રમિત કરવાનું છે ?	ના

=====

=

=====

હાજરીઉપસ્થિત રહ્યા:

અરજદાર તરફથી શ્રી સૌરભ સોપારકર, વરિષ્ઠ વકીલ સાથે શ્રી દક્ષેશ મહેતા, વકીલ;
પ્રતિવાદી તરફથી શ્રી ઉદિત ડી. મહેતા, વકીલ

=====

સમક્ષ: માનનીય શ્રી ન્યાયાધીશ સી.એલ. સોની

તારીખ : ૦૯/૦૭/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરાયેલ આ અરજીમાં જી.સી.સી., અરજદારે પેરા ૧૮(એ) માં નીચે મુજબની પ્રાર્થના કરી છે:-

“૧૮(એ) લોર્ડશીપ્સ કૃપા કરીને પ્રતિષેધનો રિટ અને/અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા દિશાનિર્દેશ જારી કરીને ભુજ-કચ્છ ખાતેના માનનીય જિલ્લા ન્યાયાધીશને કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ થયેલ દીવાની વિવિધ અરજી ક્રમાંક ૩૬ ઓફ ૨૦૧૧ માં પ્રવેશ કરવા અને તેનો ન્યાયનિર્ણય કરવા પરથી પ્રતિબંધિત/અવરોધિત કરે તેવું કરશો

મધ્યસ્થતા અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬, તા. ૮મી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૧ના મધ્યસ્થતા પંચાટને પડકારવા માટે.”

૨. અરજદારનો કેસ એવો છે કે ચાર્ટરપાર્ટી હેઠળ, અરજદારે પોતાના જહાજ એમવી હમ્બોલ્ટ કરન્ટને પ્રતિવાદીને ૧.૬.૨૦૦૬ના રોજ મુન્દ્રા બંદરથી સાગુન્ટો બંદર સુધી થેલાબંધ બેન્ટોનાઈટના વહન માટે ચાર્ટર પર આવ્યું હતું. ઉક્ત યક્ત ચાર્ટરપાર્ટીની કલમ ૩૧ મુજબ વિવાદનું નિરાકરણ લંડનમાં લવાદ દ્વારા કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે અને પક્ષકારોએ લવાદી કાર્યવાહી માટે ઇંગ્લિશ કાયદો લાગુ કરવાનો સ્વીકાર કર્યો હતો. અરજદારનો વધુ એવો કેસ છે કે પક્ષકારો વચ્ચે કેટલાક વિવાદો ઊભા થયા હતા, જે લવાદ કલમ મુજબ લવાદી પંચ સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ લવાદી પંચે ૮.૨.૨૦૧૧ના રોજ એવોર્ડ આપીને અરજદારના દાવાઓ સ્વીકાર્યા હતા અને પ્રતિવાદીને ચુએસડી ૧૮૧૦૫૭.૨૦ તથા અરજદારના ખર્ચા સાથે ૫% વ્યાજના દરે ચુકવણી કરવાની દિશા આપી હતી. જો પ્રતિવાદીને આવા એવોર્ડને પડકારવો હોય, તો તેને ઇંગ્લિશ અદાલતનો આશરો લેવો જરૂરી હતો, કારણ કે ભારતીય લવાદ અધિનિયમનો ભાગ-૧ આવા એવોર્ડને લાગુ પડતો નથી. તેમ છતાં, પ્રતિવાદીએ દુરાશયપૂર્વક ૨૦૧૧ની સિવિલ મિસ્ક. અરજી નં. ૩૬ ભુજ-કચ્છની જિલ્લા અદાલતમાં ભારતીય લવાદ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ ૮.૨.૨૦૧૧ના એવોર્ડને રદ કરવા માટે દાખલ કરી છે. અરજદારનો એવો કેસ છે કે ભુજ-કચ્છની જિલ્લા અદાલત સમક્ષ એવોર્ડને પડકારવા માટે કાર્યવાહીની શરૂઆત કરવી એ કાયદાકીય પ્રક્રિયાનો સ્પષ્ટ દુરુપયોગ છે, તેથી અરજદાર આ અદાલત સમક્ષ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા દિશા માગી રજૂ થયો છે, જેથી જિલ્લા અદાલતને ભારતીય લવાદ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની યક્ત અરજી સ્વીકારવાથી અને તેનો નિર્ણય કરવાથી રોકી શકાય/પ્રતિબંધિત કરી શકાય.

૩. પ્રત્યુત્તરરૂપ સોગંદનામું અરજનો મુખ્યત્વે વિરોધ કરતાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે અને તેમાં જણાવાયું છે કે ચાર્ટરપાર્ટીની કલમ ૩૧ મુજબ, વિવાદને લંડનમાં લવાદ સમક્ષ મોકલવાનો હતો અને તેવા લવાદ પર અંગ્રેજી કાયદો લાગુ કરવાનો હતો, પરંતુ લવાદીની કાર્યવાહી પૂર્ણ થતા કલમ ૩૧નો અમલ સમાપ્ત થઈ ગયો હતો. એવું જણાવાયું છે કે ભુજ-કચ્છ ખાતે વિદ્વાન જિલ્લા ન્યાયાધીશની અદાલતમાં અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહી, આપવામાં આવેલા અવોર્ડના પ્રભાવ, અમલ અને વ્યાપ સંબંધિત છે અને લવાદીની કાર્યવાહી સંબંધિત નથી. અવોર્ડના ઉચ્ચારણ થતાં જ લવાદીની કાર્યવાહી સમાપ્ત

થઈ ગઈ છે અને એવો અવોર્ડ ચુકાદો અને હુકમનામા સમક્ષ છે, જેને અમલવારી માટે અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલતમાં રજૂ કરવો જરૂરી છે અને તે જ રીતે, એવા અવોર્ડને પણ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલત સમક્ષ અપીલના માર્ગે પડકારવો આવશ્યક છે. એ જ સમાનતાના આધાર પર અધિનિયમની કલમ ૩૪ની જોગવાઈઓનો આશરો લઈ શકાય અને એવા આશ્રય માટે, જો કરારના પક્ષકારોએ કરારમાં તેની વિરુદ્ધ કોઈ જોગવાઈ ન કરી હોય, તો દેશના સામાન્ય કાયદાઓ લાગુ પડશે. વધુમાં એવું પણ જણાવાયું છે કે અરજદારે અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજી, એટલે કે ભુજ-કચ્છની જિલ્લા અદાલતમાં નાગરિક વિવિધ અરજી ક્રમાંક ૩૬ ઓફ ૨૦૧૧ની પોષણક્ષમતાનો પ્રતિરોધ અથવા વિરોધ કરવો જોઈએ હતો.

૪. મેં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે.

૫. અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વરિષ્ઠ શિખેલ વિદ્વાન વકીલ શ્રી સૌરભ સોપારકર, શિખેલ વિદ્વાન વકીલ શ્રી દક્ષેશ મહેતા સાથે, એમણે રજૂઆત કરી કે નિર્વિવાદ રીતે, ચાર્ટરપાર્ટીમાં રહેલા લવાદ કરાર મુજબ, પક્ષકારો વચ્ચે ઉદ્ભવેલ વિવાદનો ઇંગ્લેન્ડના કાયદા અનુસાર લંડનમાં લવાદ દ્વારા નિકાલ થવાનો હતો. શ્રી સોપારકરે રજૂ કર્યું કે તે મુજબ પક્ષકારો વચ્ચેનો વિવાદ લંડનને બેઠકસ્થળ ધરાવતા લવાદને સોંપવામાં આવ્યો હતો અને લવાદીની કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી, પૂર્ણ થઈ અને અંતિમ એવોર્ડ ઇંગ્લેન્ડના કાયદા મુજબ લંડનમાં પસાર થયો. શ્રી સોપારકરે રજૂ કર્યું કે આવા વિદેશી એવોર્ડ પર અધિનિયમનો પ્રકરણ-૧, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૩૪નો સમાવેશ થાય છે, લાગુ પડતું નથી. શ્રી સોપારકરે રજૂ કર્યું કે જો અધિનિયમનો પ્રકરણ-૧ આંતરરાષ્ટ્રીય લવાદમાં કરાયેલા એવોર્ડ પર લાગુ પડી શકતો ન હોય, તો ભરુચ-કચ્છની જિલ્લા અદાલતમાં સિવિલ મિસ્. અરજી નં. ૩૬ ઓફ ૨૦૧૧ દાખલ કરીને અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી શકતી નહોતી. શ્રી સોપારકરે રજૂ કર્યું કે ભુજ-કચ્છની જિલ્લા અદાલતને વિદેશી કાયદા મુજબ વિદેશી દેશમાં ચલાવવામાં આવેલી લવાદીની કાર્યવાહી સંબંધે કોઈ પણ અરજી, તો કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી તો દૂર રહી, સાંભળવાનો અધિકારક્ષેત્ર જ નથી, તેથી વિદ્વાન શિખેલ જિલ્લા ન્યાયાધીશે અરજદારને નોટિસ જારી કરીને અધિનિયમની

કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી હાથ ધરવામાં યોગ્યતા દાખવી નથી. શ્રી સોપારકરે રજૂ કર્યું કે વિદેશી એવોર્ડ સંબંધે અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી ભુજ ખાતેના શિખેલાવિદ્વાન જિલ્લા ન્યાયાધીશ સમક્ષ સર્વથા જ ચલણક્ષમ નથી, તેથી આ અદાલત ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ પ્રતિષેધનો યોગ્ય રિટ જારી કરે તથા ઉક્ત અરજીની કાર્યવાહી રદ કરે અને શિખેલા જિલ્લા ન્યાયાધીશને તે જ ચલણક્ષમ નથી એવું જાહેર કરીને કાર્યવાહીનો નિકાલ કરવા દિશા આપે.

૬. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, શ્રી સોપારકરે નીચેના નિર્ણયોમાં આધાર મૂક્યો છે :-

(૧) યોગરાજ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિ. વિ., રસાંગ ચોંગ એન્જિનિયરિંગ એન્ડ કન્સ્ટ્રક્શન કો. લિ. ના મામલામાં, જે એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૩૫૧૭ માં અહેવાલિત છે;

(૨) વિડિયોકોન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યના મામલામાં, જે (૨૦૧૧)૬ એસ.સી.સી. ૧૬૧ માં અહેવાલિત છે;

(૩) આ અદાલતનો વર્ષ ૨૦૧૨ની વિશેષ નાગરિક અરજી ક્રમાંક ૧૧૮૬૭ માં આઈનિઓસ કોમર્શિયલ સર્વિસિસ યુ.એલ. લિમિટેડ વિ. એસ્સાર ઓઇલ લિમિટેડના કેસમાં થયેલો નિર્ણય.

૭. પ્રતિવાદીની તરફેણી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઉદિત મહેતાએ રજૂઆત કરી કે, ચાર્ટરપાર્ટી મુજબ કાર્યવાહી લંડનમાં હાથ ધરવામાં આવી હતી અને અંગ્રેજી કાનૂન લાગુ કરીને લંડનમાં એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હતો, તેમ છતાં અંગ્રેજી કાનૂન મુજબ લંડનમાં લવાદ માટેની જોગવાઈ સંપૂર્ણપણે અમલમાં આવી ગઈ હોય અને સમાપ્ત થઈ ગઈ હોય, ત્યારે આવા એવોર્ડને પડકારવાનો પ્રશ્ન આવે ત્યારે પ્રતિવાદી માટે અધિનિયમની કલમ ૩૪ની જોગવાઈઓનો આશરો લેવો હંમેશા ખુલ્લો રહે છે. શ્રી મહેતાએ રજૂઆત કરી કે ફક્ત એટલા કારણો કે લવાદનું સ્થળ લંડન હતું, જ્યાં લવાદી કાર્યવાહી હાથ ધરાઈ અને પૂર્ણ થઈ, તે કારણો આવી કાર્યવાહીમાં આપવામાં આવેલા એવોર્ડને પડકારવા માટે દેશના કાનૂનનો આશરો લેવાનો પ્રતિવાદીનો અધિકાર છીનવાઈ જતો નથી. શ્રી મહેતાએ રજૂઆત

કરી કે અધિનિયમનો ભાગ-૧, ચાર્ટરપાર્ટીમાં અધિનિયમના ભાગ-૧ના અમલને બહાર રાખતી કોઈ જોગવાઈના અભાવે, વિદેશી એવોર્ડ પર લાગુ પડે છે. શ્રી મહેતાએ રજૂઆત કરી કે હકીકતમાં ચાર્ટરપાર્ટી મુંબઈ ખાતે કરવામાં આવી હતી અને ચાર્ટરપાર્ટી હેઠળનો કરાર અંશતઃ મુન્દ્રા બંદર (ગુજરાત) ખાતે અમલમાં મુકાયો હતો અને તેથી લવાઈ કાર્યવાહીમાં એવોર્ડ લંડનમાં આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં, તે જ એવોર્ડને અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પડકારવાના હેતુસર ભુજ-કચ્છની જિલ્લા અદાલતના અધિકારક્ષેત્રનો વિષય બની શકે છે. શ્રી મહેતાએ રજૂઆત કરી કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ વિ. બલ્ક ટ્રેડિંગ એસ.એ. અને અન્ય, અહેવાલિત (૨૦૦૨) ૪ એસ.સી.સી. ૧૦૫ તથા વેન્ચર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગ વિ. સત્યમ કમ્પ્યુટર સર્વિસિસ લિ. અને અન્ય, અહેવાલિત (૨૦૦૮) ૪ એસ.સી.સી. ૧૮૦ના કેસોમાં આપેલા નિર્ણયો, ભારત એલ્યુમિનિયમ કંપની વિ. કાઈઝર એલ્યુમિનિયમ ટેકનિકલ સર્વિસ ઇન્ક., અહેવાલિત (૨૦૧૨) ૯ એસ.સી.સી. ૫૫૨ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય ઉચ્ચારાય ત્યાં સુધી લાગુ પડવાના હોવાથી, પ્રતિવાદીએ ભુજ-કચ્છની અદાલતમાં દાખલ કરેલી અરજી ચલણીય છે. શ્રી મહેતાએ રજૂઆત કરી કે અન્યથા પણ આ અરજી આ અદાલત સમક્ષ ચલણીય નથી, કારણ કે અરજદારે ભુજની જિલ્લા અદાલત સમક્ષ પ્રતિવાદીએ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરેલી અરજીમાં નીચલી અદાલત સમક્ષ જ તમામ આક્ષેપો ઉઠાવવાના હતા. તેથી તેમણે આ અરજી નામંજૂર કરવાની વિનંતી કરી.

૮. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, એવું પ્રગટ થાય છે કે પ્રતિવાદીએ ચાર્ટરપાર્ટી હેઠળના વિવાદના નિરાકરણ માટે ઇંગ્લિશ કાયદો લાગુ કરીને લંડન ખાતે લવાઈ દ્વારા નિરાકરણ કરવા સંમતિ આપી હતી તે હકીકત અંગે કોઈ વિવાદ નથી. લવાઈ સંબંધિત કલમ ૩૧ નીચે મુજબ છે:-

આ ચાર્ટર પાર્ટી હેઠળ ઉદ્ભવતો કોઈપણ વિવાદ લંડનમાં મધ્યસ્થતા માટે મોકલી અને તેનો નિવેડો કરવામાં આવશે. ચાર્ટર્સ દ્વારા એક મધ્યસ્થની નિમણૂક કરાશે અને માલિકો દ્વારા એક મધ્યસ્થની નિમણૂક કરાશે, અને જો તેઓ સહમત ન થાય તો તેઓ એક અમ્પાયર નીમશે, જેનો નિર્ણય અંતિમ અને બાંધધરીરૂપ રહેશે;

મધ્યસ્થ તથા અમ્પાયર વાણિજ્યિક શિપિંગ ક્ષેત્રના વ્યક્તિઓ હોવા જોઈએ. અંગ્રેજી કાયદો લાગુ પડશે. ચાર્ટર પાર્ટીમાં વિરુદ્ધમાં કંઈપણ સંમતિ આપવામાં આવી હોય તેમ છતાં, જ્યાં વિવાદમાં સંકળાયેલ રકમ યુ.એસ.ડી. ૨૫,૦૦૦/- (ફક્ત પાંત્રીસ હજાર) કરતાં ઓછી હોય તેવા તમામ વિવાદોમાં મધ્યસ્થતા એલ.એમ.એ.એ. ની સ્મોલ ક્લેઈમ્સ પ્રોસીજર અનુસાર ચલાવવામાં આવશે.

૯. પ્રતિવાદી વતી દાખલ કરવામાં આવેલ પ્રત્યુત્તરરૂપ સોગંદનામાના પરિચ્છેદ ૭ નીચે મુજબ વાંચાય છે:-

૭. તેથી, કલમ ૩૧ માત્ર એટલી જ જોગવાઈ કરે છે કે ચાર્ટર પાર્ટી હેઠળ કોઈ વિવાદ ઊભો થાય તેવા પ્રસંગે, લંડનમાં મધ્યસ્થતા માટે સંદર્ભ કર્યા પછી વિવાદનું નિરાકરણ કરવાનું હતું. મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પર ઇંગ્લિશ કાયદો લાગુ પડશે. મધ્યસ્થતા બે મધ્યસ્થકારો દ્વારા ચલાવવાની હતી - જેમાં દરેક પક્ષ દ્વારા એક-એકની નિમણૂક કરવાની હતી; અને બંને મધ્યસ્થકારો વચ્ચે મતભેદ થાય તો, એક અમ્પાયર ની નિમણૂક કરવાની હતી, જેનો નિર્ણય અંતિમ અને બંધનકારક રહેવાનો હતો. મધ્યસ્થકારો અને અમ્પાયર માટેની લાયકાત પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. નિર્ધારિત નાણાકીય મર્યાદાના પ્રસંગે અનુસરવાની પ્રક્રિયાની પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. આમ, મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી ચલાવવા સંબંધે કલમ ૩૧ સંપૂર્ણ, પરિપૂર્ણ, સ્વસંપૂર્ણ અને સર્વાંગી છે.

૧૦. આ રીતે, જવાબી સોગંદનામામાં દર્શાવ્યા મુજબ અને પ્રતિવાદી તરફના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા જેનો વિવાદ કરવામાં આવેલ નથી, વિવાદનો નિકાલ લંડનમાં ઇંગ્લિશ કાયદો લાગુ કરીને લવાદ દ્વારા થવાનો હતો. લંડનમાં ઇંગ્લિશ કાયદા મુજબ આવી લવાદી કાર્યવાહી દરમિયાન નિર્ણય આપવામાં આવ્યો હતો, તે હકીકત વિશે કોઈ વિવાદ નથી.

૧૧. અધિનિયમની કલમ ૨ ની ઉપકલમ (૨) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જ્યાં લવાદનું સ્થળ ભારતમાં હોય ત્યાં ભાગ-૧ લાગુ પડશે. અધિનિયમની કલમ

૨૦ ની ઉપકલમ (૧) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે પક્ષકારો લવાદના સ્થળ અંગે પરસ્પર સંમતિ કરવા માટે સ્વતંત્ર છે.

૧૨. એ અવિવાદિત હકીકતોને ધ્યાને લેતાં કે પક્ષકારોએ લંડનને મધ્યસ્થતાનું સ્થળ તરીકે સ્વીકાર્યું હતું અને લંડનમાં થયેલી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પર ઇંગ્લિશ કાયદો લાગુ પાડવા માટે પણ સંમતિ આપી હતી, અધિનિયમનો ભાગ-૧ એવી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી, જેનું પરિપૂર્ણ પરિણામ પંચાટમાં આવ્યું છે, પર લાગુ પડશે નહીં.

૧૩. ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, જેને ભારત એલ્યુમિનિયમ કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય દ્વારા નામંજૂર કરવામાં આવ્યો છે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં મધ્યસ્થતા ભારત ખાતે યોજાય છે, ત્યાં ભાગ-૧ ની જોગવાઈઓ ફરજિયાત રીતે લાગુ પડશે અને પક્ષકારો ભાગ-૧ ની માત્ર એવી જ જોગવાઈઓથી વિમુખ થઈ શકે છે, જેટલી હદ સુધી તે અપવાદપાત્ર જોગવાઈઓ હેઠળ માન્ય હોય. ભારતની બહાર યોજાતી આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થતાના કેસમાં, ભાગ-૧ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે, જો સુધી પક્ષકારોએ કરાર દ્વારા સ્પષ્ટ અથવા અવ્યક્ત રીતે તેની કોઈપણ જોગવાઈને બહાર રાખવાનો આશય વ્યક્ત કર્યો ન હોય. એવા કેસમાં, પક્ષકાર દ્વારા પસંદ કરાયેલા કાયદા અથવા નિયમો પ્રબળ રહેશે. ભાગ-૧ ની કોઈપણ એવી જોગવાઈ, જે તે કાયદા અથવા નિયમના વિરોધમાં હોય અથવા તેના દ્વારા બહાર રાખવામાં આવી હોય, તે લાગુ પડશે નહીં.

૧૪. વેન્યર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગ (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં, માનનીય સર્પોચ્ય અદાલતે પેરા ૩૧, ૩૩, ૩૫, ૩૭ અને ૪૭ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે અને અવલોકન કર્યું છે:-

૩૧. દસ્તાવેજી સામગ્રીનું સુક્ષ્મ પરીક્ષણ અને ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત) ના ત્રણ-ન્યાયાધીશ પીઠના નિર્ણયમાં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતના અવલોકન પછી, અમે શ્રી કે.કે. વેણુગોપાલની દલીલ સાથે સંમત છીએ અને ઠરાવીએ છીએ કે ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત) ના અનુચ્છેદ ૩૨ અને ૩૫ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમના ભાગ ૧ ની

જોગવાઈઓ તમામ મધ્યસ્થીઓ, જેમાં આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થીઓનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમજ તે સંબંધિત તમામ કાર્યવાહી પર લાગુ પડશે. અમે વધુમાં ઠરાવીએ છીએ કે જ્યાં આવી મધ્યસ્થી ભારત ખાતે યોજાય છે, ત્યાં ભાગ-૧ ની જોગવાઈઓ અનિવાર્ય રીતે લાગુ પડશે અને પક્ષકારોને ભાગ-૧ ની જોગવાઈઓ દ્વારા મંજૂર કરાયેલા પરિમાણ સુધી તેમાંથી ભિન્ન જવાની મુક્તતા રહેશે. એ પણ સ્પષ્ટ છે કે ભારતની બહાર યોજાયેલી આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થીના કેસમાં પણ ભાગ-૧ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે, જો સુધી પક્ષકારો કરાર દ્વારા, સ્પષ્ટ અથવા અવ્યક્ત રીતે, તેની તમામ અથવા કોઈપણ જોગવાઈઓને બાકાત ન રાખે. અમારી એવી પણ દૃષ્ટિ છે કે આવી વ્યાખ્યા અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈઓ વચ્ચે કોઈ વિસંગતિ ઊભી કરતી નથી અને તે રીતે કોઈ ખામી પણ રહેતી નથી. તેથી, આ મુદ્દો ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત) ના ત્રણ-ન્યાયાધીશ પીઠના નિર્ણયથી નિશ્ચિત થઈ જાય છે.

૩૩. ચુકાદામાં એ સ્પષ્ટ રીતે ધારણ કરવામાં આવ્યું છે કે સ્પષ્ટ અથવા અભિપ્રેત કરાર દ્વારા પક્ષકારોને ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓના લાગુ પડવાને બહાર રાખવા માટે મુક્તતા રહેશે, તો તેનો અર્થ એ થાય કે અન્યથા ભાગ ૧ સંપૂર્ણપણે લાગુ પડશે. કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં, વિદેશી આંતરરાષ્ટ્રીય એવોર્ડ્સ પર કલમ ૩૪ લાગુ કરવી અધિનિયમની કલમ ૪૮ અથવા ભાગ ૨ ની કોઈ અન્ય જોગવાઈ સાથે અસંગત ગણાશે નહીં, કારણ કે એવી પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ શકે છે કે જ્યાં, ભારતસ્થિત મિલ્કતોના સંદર્ભમાં પણ અને જ્યાં કોઈ એવોર્ડ ભારતની જાહેર નીતિના વિરોધમાં હોય તો અમાન્ય ગણાતો હોય, ત્યાં માત્ર એટલા માટે કે ચુકાદા-દેવાદાર વિદેશમાં રહે છે, એવોર્ડને ભારતની મિલ્કતો વિરુદ્ધ ચુકાદા-દેવાદાર દ્વારા વ્યક્તિગત પાલન કરાવી અને અદાલતની અવમાનનાનો ભય દર્શાવી અમલમાં મૂકાવી શકાય, જેમ કે વર્તમાન મામલામાં કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. આવી સ્થિતિમાં, ચુકાદા-દેવાદારને એવોર્ડ રદ કરાવવા માટે કલમ ૩૪ હેઠળ ભારતની જાહેર નીતિનો આશ્રય લેવાના તેના અધિકારથી વંચિત રાખી શકાય નહીં. અગાઉ નિરીક્ષણ કર્ય

મુજબ, ભારતની જાહેર નીતિમાં સમાવેશ થાય છે (એ) ભારતની મૂળભૂત નીતિ; અથવા (બી) ભારતના હિતો; અથવા (સી) ન્યાય અથવા નૈતિકતા; અથવા (ડી) ઉપરાંત, જો તે સ્પષ્ટપણે ગેરકાયદેસર હોય. જાહેર નીતિની આ વિસ્તૃત વ્યાખ્યાને અમલ માટે એવોર્ડને વિદેશી દેશમાં લઈ જઈને બાજુ પર મૂકી શકાય છે.

૩૫. યોગ્ય રીતે સૂચવ્યા મુજબ, પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧નો પ્રયાસ ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૪૮ હેઠળ એવોર્ડના અમલીકરણને ટાળવાનો હતો, જેના પરિણામે અહીંના અપીલકર્તાને સૌ પાઈપ્સ કેસ (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદા આધારિત ભારતીય જાહેર નીતિના નિયમનો લાભ મળ્યો હોત, અને ભારતની અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને ટાળવાનો પણ હતો, જોકે એવોર્ડનો ભારત સાથે ગાઢ અને નજીકનો સંબંધ હતો, કારણ કે, (એ) કંપની ભારત ખાતે સ્થિત હતી; (બી) ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ 'માલિકીના હિતો'નું હસ્તાંતરણ ભારતના કાયદાઓ હેઠળ ભારતમાં કરવામાં આવવાનું હતું; (સી) માલિકીના હિતો હસ્તાંતરિત થયેલ ગણાય તે પહેલાં આવશ્યક તમામ પગલાં ભારતમાં જ લેવાં આવશ્યક હતાં. તેથી, જો પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ ભારત અને તેના કાયદાઓ સાથેના આ ગાઢ અને નજીકના સંબંધ હોવા છતાં એવોર્ડનું અમલીકરણ કરવા તૈયાર ન હતો, તો અહીંનો અપીલકર્તા ભારતીય અદાલતોમાં એવોર્ડને પડકારવાના અધિકારથી નિશ્ચિતપણે વંચિત કરવામાં આવી શકતો નથી.

૩૭. ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત) માંથી ઉદ્ભવતી કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, અમે શ્રી નરીમનનો દલીલ સ્વીકારી શકતા નથી. એ દર્શાવવું પ્રાસંગિક છે કે આ કાર્યવાહી માં, અમે બંને પક્ષોના દાવાના ગુણદોષનો નિર્ણય કરી રહ્યા નથી, ખાસ કરીને, પુરસ્કાર રદ કરવા માટે અત્રેના અપીલકર્તાએ દાખલ કરેલા દાવામાં લેવામાં આવેલ વલણનો. આ મુદ્દાનો ગુણદોષના આધાર પર નિર્ણય કરવો સંબંધિત અદાલતનો વિષય છે અને તેના વિષે અમે કંઈપણ વ્યક્ત કરતા નથી. વર્તમાન નિષ્કર્ષ માત્ર મુખ્ય મુદ્દા સુધી મર્યાદિત છે કે, અધિનિયમની કલમ ૯/૩૪ મુજબ ભારતની બહાર આપવામાં આવેલ વિદેશી પુરસ્કારને પડકારવાનો અધિકાર પીડિત પક્ષને છે કે નહીં. કારણ કે ત્રણ—

ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠનો નિર્ણય ઉઠાવવામાં આવેલા મુખ્ય મુદ્દાનો જવાબ આપે છે, તેથી શ્રી નરીમન દ્વારા આધારિત વિવિધ નિર્ણયોમાં લેવામાં આવેલ વિરુદ્ધ મત અમે સ્વીકારી શકતા નથી. ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત) માં મુદ્દો અધિનિયમની કલમ ૯ હેઠળ આંતરિમ આદેશો માટે અરજી દાખલ કરવાનો હતો, તેમ છતાં ભાગ ૧ વિદેશી પુરસ્કારો પર પણ લાગુ પડશે એવો અંતિમ નિષ્કર્ષ આ કેસમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુખ્ય મુદ્દાનો જવાબ આપે છે.

૪૭. ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયના પ્રકાશમાં, અમે નિર્ધારિત કરીએ છીએ કે પ્રશ્નાસ્પદ એવોર્ડ વિદેશી એવોર્ડ હોવા છતાં અધિનિયમનો ભાગ ૧ તેના પર લાગુ પડે છે. બંને પક્ષોના દાવાના ગુણદોષ અંગે અમે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો નથી. વધુમાં, આ બાબત સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે જો એવું જણાય કે જે અદાલતમાં અપીલકર્તાએ એવોર્ડને પડકારતી અરજી દાખલ કરી છે તે સક્ષમ અને અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી નથી, તો તે અરજી યોગ્ય અદાલતમાં હસ્તાંતરિત કરવામાં આવશે. વિશેષ અનુમતિ અરજીમાં નોટિસ જારી કરવાની શરૂઆતથી જ બંને પક્ષોને વિવાદિત શેરોના હસ્તાંતરણ અંગે યથાવત સ્થિતિ જાળવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હોવાથી, દાવાના નિકાલ સુધી તે જાળવવામાં આવશે. વિવાદનું સ્વરૂપ લવાઈ એવોર્ડ સાથે સંબંધિત હોવાથી, અમે સંબંધિત અદાલતને વિનંતી કરીએ છીએ કે આ ચુકાદાની નકલ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી છ મહિનાની અવધિની અંદર દાવાનો ગુણદોષના આધારે, એક રીતે અથવા બીજી રીતે, નિકાલ કરે. નાગરિક અપીલ આ હદ સુધી મંજૂર કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.”

૧૫. વિડિઓકોન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના મામલે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ૨૯ થી ૩૩ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

“૨૯. હવે અમે ગુજરાત વડી અદાલતના માનનીય એકલ ન્યાયાધીશ દ્વારા હાર્ડી ઓઈલ એન્ડ ગેસ લિમિટેડ વિ. હિન્દુસ્તાન ઓઈલ એક્સ્પ્લોરેશન કંપની લિમિટેડ અને અન્ય, (૨૦૦૬) ૧ જીએલઆર

૬૫૮ માં આપેલા ચુકાદા તરફ ધ્યાન દોરી શકીએ. તે કેસના તથ્યો એવા હતા કે યુનોકલ ભારત લિમિટેડ, હાર્ડી ઓઈલ એન્ડ ગેસ લિમિટેડ, નેધરલેન્ડ બી.વી. (હાર્ડી), ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લીઝિંગ એન્ડ ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસિસ લિમિટેડ, હાઉસિંગ ડેવલપમેન્ટ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન લિમિટેડ અને હિન્દુસ્તાન ઓઈલ એક્સ્પ્લોરેશન કંપની લિમિટેડ વચ્ચે તા. ૧૪.૧૦.૧૯૯૮ના રોજ એક કરાર કરવામાં આવ્યો હતો. તે કરારમાં મધ્યસ્થતા કલમ હતી. પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદ ઊભો થતા, મામલો મધ્યસ્થ પંચ સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યો હતો. મધ્યસ્થતા કાર્યવાહીની લંબિતાવસ્થા દરમિયાન, અધિનિયમની કલમ ૯ હેઠળ અપીલકર્તા દ્વારા જિલ્લા અદાલત, વડોદરા સમક્ષ એક અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. તે અરજીની જાળવણીયોગ્યતા અંગે પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. માનનીય જિલ્લા ન્યાયાધીશે તે વાંધો સ્વીકાર્યો.

૩૦. ગુજરાત વડી અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે કરારની કલમ ૯.૫ નો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જે નીચે મુજબ હતી:

"૯.૫ શાસક કાયદો અને મધ્યસ્થી—

૧. આ કરાર (લવાદ સંબંધિત કલમ ૯.૫.૪ ની જોગવાઈઓ સિવાય) ભારતના સારભૂત કાયદાઓ અનુસાર શાસિત થશે અને તે મુજબ અર્થઘટિત કરવામાં આવશે.
૨. આ કરાર હેઠળ, તેમાંથી ઉત્પન્ન થતો, અથવા તેના સંબંધમાં ઉદ્ભવતો કોઈપણ પ્રકારનો વિવાદ અથવા મતભેદ, જેમાં તેના અસ્તિત્વ, માન્યતા અથવા સમાપ્તિ અંગેનો કોઈપણ પ્રશ્ન પણ સમાવેશ થાય છે, જે પક્ષકારો પૈકી એક અથવા વધુ પક્ષકારો દ્વારા અન્ય પક્ષકાર(ઓ)ને આ કલમ ૯ ના હેતુસર વિવાદ અસ્તિત્વમાં છે એવી સૂચના આપ્યાના સાઠ (૬૦) દિવસની અંદર પક્ષકારો પરસ્પર વચ્ચે ઉકેલી શકતા નથી, તે કોઈપણ પક્ષકારની વિનંતિએ લંડન અદાલત ઓફ ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન (એસએલસીઆઈએ) ના નિયમો હેઠળ મધ્યસ્થતા સમક્ષ મોકલવામાં આવશે અને અંતિમ રીતે

તેનો નિકાલ કરવામાં આવશે, અને આ નિયમો (નિયમો) ને સંદર્ભ દ્વારા આ કલમમાં સમાવેશ થયેલા માનવામાં આવશે.

૩. ટ્રિબ્યુનલમાં બે મધ્યસ્થો હશે, જે કવીન્સ કાઉન્સેલ હશે અને વડી અદાલતના વાણિજ્ય વિભાગમાં ઇંગ્લિશ બારમાં વકીલાત કરતા હશે; જેમાંથી એકની પસંદગી મધ્યસ્થતા કલમનો અવલંબ લેતા પક્ષકારો સર્વસંમતિથી કરશે અને એકની પસંદગી અન્ય શેરધારકો સર્વસંમતિથી કરશે, તથા એક અમ્પાયર હશે, જે પણ કવીન્સ કાઉન્સેલ હશે અને આ વડી અદાલતના વાણિજ્ય વિભાગમાં ઇંગ્લિશ બારમાં વકીલાત કરતા હશે. જો પક્ષકારો, મુદ્દો મધ્યસ્થતાને સોંપવામાં આવેલ તે દિવસથી ૧૫ દિવસની અંદર, અમ્પાયરની ઓળખ અંગે સહમતિ સાધવામાં અસક્ષમ રહે, તો અમ્પાયરની પસંદગી અને નિમણૂક એલ.સી.આઇ.એ. દ્વારા કરવામાં આવશે. નિયમોની કલમ ૩.૩ હોવા છતાં, પક્ષકારો સંમત થાય છે કે એલ.આઇ.સી.એ. બ્રિટિશ અમ્પાયરની નિમણૂક કરી શકે છે. કોઈપણ મધ્યસ્થ કોઈપણ પક્ષકારનો અથવા ભૂતપૂર્વ કર્મચારી અથવા પ્રતિનિધિ, અથવા કોઈપણ પક્ષકાર કે કોઈપણ સંકળાયેલી કંપનીનો સલાહકાર અથવા કાનૂની સલાહકાર, અથવા અન્ય કોઈ પણ રીતે કોઈપણ પક્ષકાર સાથે સંકળાયેલ વ્યક્તિ નહીં હોય.

૪. મધ્યસ્થતાનું સ્થાન લંડન રહેશે અને મધ્યસ્થતાની ભાષા અંગ્રેજી રહેશે. મધ્યસ્થતાને શાસિત કરતો કાયદો અંગ્રેજી કાયદો રહેશે.

૫. મધ્યસ્થી પંચનો કોઈપણ નિર્ણય અથવા એવોર્ડ પક્ષકારો માટે અંતિમ અને બંધનકારક રહેશે." વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે આ અદાલતના વિવિધ ચુકાદાઓનો, જેમાં ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલ વિ. બલ્ક ટ્રેડિંગ એસ.એ. (એ.આઇ.આર. ૨૦૦૨

એસ.સી. ૧૪૩૨ : ૨૦૦૨ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૧૨૮૫) (ઉપરોક્ત), શ્રીજી ટ્રેડો (૧) પ્રા. લિ. વિ. પેપરલાઈન ઈન્ટરનેશનલ ઈન્ક. (૨૦૦૩) ૯ એસ.સી.સી. ૭૯, નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન વિ. સિંગર કંપની (૧૯૯૨) ૩ એસ.સી.સી. ૫૫૧ : (એ.આઈ.આર. ૧૯૯૩ એસ.સી. ૯૯૮ : ૧૯૯૨ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૧૩૧) નો સમાવેશ થાય છે, ઉલ્લેખ કરીને એવું અવલોકન કર્યું હતું કે કરારની કલમ ૯.૫.૪ અનુસાર મધ્યસ્થીનું સ્થળ લંડન હતું અને મધ્યસ્થીને નિયંત્રિત કરતો કાયદો અંગ્રેજી કાયદો હતો.

૩૧. ગુજરાત વડી અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે હાર્ડી કેસમાં ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલ વિ. બલ્ક ટ્રેડિંગ એસ.એ.એ. (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદાના અનુચ્છેદ ૩૨ નો ઉલ્લેખ કરીને અવલોકન કર્યું હતું કે, એક વાર પક્ષકારોએ આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થીના મામલાઓમાં ભારતીય કાયદા સિવાયના કોઈપણ કાયદા દ્વારા શાસિત થવા માટે સંમતિ આપી હોય, તો તે કાયદો પ્રભાવી બનશે અને અધિનિયમની જોગવાઈઓનો આશ્રય લઈને મધ્યસ્થીની કાર્યવાહીઓ અથવા મધ્યસ્થી નિર્ણયને પ્રશ્નિત કરી શકાશે નહીં. આ બાબત ચુકાદાના અનુચ્છેદ ૧૧.૩ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે, જે નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

૧૧.૩. તેમ છતાં, લોર્ડશીપ્સે પરિચ્છેદ ૩૨ માં નોંધ્યું હતું કે ભારતની બહાર યોજાતી આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થીના મામલાઓમાં ભાગ-૧ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે, જો સુધી પક્ષકારો સ્પષ્ટ અથવા અનુમાનિત કરાર દ્વારા તેની બધી અથવા કોઈપણ જોગવાઈઓને બાકાત ન રાખે. તેવી સ્થિતિમાં પક્ષકારો દ્વારા પસંદ કરાયેલા કાયદા અથવા નિયમો પ્રબળ રહેશે. ભાગ-૧ ની કોઈપણ એવી જોગવાઈ, જે તે કાયદા અથવા નિયમો વિરુદ્ધ હોય અથવા તેમના દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવી હોય, લાગુ પડશે નહીં. આમ, અપીલકર્તા તરફના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા જેના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે મુજબ પણ, જો આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થીના મામલાઓમાં પક્ષકારોએ ભારતીય કાયદા

સિવાયના અન્ય કોઈ કાયદાથી સંચાલિત થવા સંમતિ આપી હોય, તો તે જ પ્રબળ રહેશે. હાલના મામલામાં, કલમ ૯.૫.૪ ના સાદા વાચનથી પણ સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ થાય છે કે મધ્યસ્થી અંગે પક્ષકારોની મનશા અંગ્રેજી કાયદાથી સંચાલિત થવાની હતી. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ઠાકોરે સૂચવ્યું છે તેમ આ કલમને સંકુચિત અર્થ આપવો, એટલે કે તે ફક્ત મધ્યસ્થી કરાર સંબંધિત વિવાદના મામલે જ લાગુ પડે, શક્ય નથી. તેનો અર્થ ફક્ત એટલો જ કરી શકાય કે મધ્યસ્થી અંગે કોઈપણ વિવાદ ઊભો થાય તો અંગ્રેજી કાયદો લાગુ પડશે. જ્યારે આ કલમ મધ્યસ્થીના સ્થળ અને ભાષા સાથે આ વિશિષ્ટ જોગવાઈ પણ નિર્ધારિત કરે છે કે મધ્યસ્થીને સંચાલિત કરતો કાયદો અંગ્રેજી કાયદો રહેશે, ત્યારે તેને આવો સંકુચિત અર્થ આપી શકાય નહીં. મધ્યસ્થી સંબંધિત કલમ ૯.૫.૧ માં કરવામાં આવેલા અપવાદના પ્રકાશમાં અન્ય કોઈ દૃષ્ટિકોણ શક્ય નથી. કલમ ૯.૫.૪ માં આવેલો ‘મધ્યસ્થી’ શબ્દનો અર્થ મધ્યસ્થી કરાર તરીકે લઈ શકાય નહીં. સમગ્ર મધ્યસ્થીય કાર્યવાહી અંગ્રેજી કાયદાથી સંચાલિત થવા માટે સંમત થયેલી ગણવી પડશે.

૩૨. અમારા મત મુજબ, ગુજરાત વડી અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ત્રણ- દ્વારા નોંધાયેલ નિષ્કર્ષનું યોગ્ય રીતે અનુસરણ કર્યું હતું.

ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ વિ. બલ્ક ટ્રેડિંગ એસ.એ. (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૨ એસ.સી. ૧૪૩૨ : ૨૦૦૨ એ.આઈ.આર. એસ.સી.૬બલ્યુ. ૧૨૮૫) (ઉપરોક્ત) માં ન્યાયાધીશ પીઠે ઠરાવ્યું હતું કે, વડોદરા જિલ્લા અદાલતને અધિનિયમની કલમ ૯ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીનો સ્વીકાર કરીને તેના પર વિચાર કરવાની અધિકારિતા નહોતી, કારણ કે પક્ષકારોએ એવો કરાર કર્યો હતો કે મધ્યસ્થતાને શાસન કરનાર કાયદો અંગ્રેજી કાયદો રહેશે.

૩૩. વર્તમાન કેસમાં પણ, પક્ષકારોએ એ બાબતે સહમતિ દર્શાવી હતી કે કલમ ૩૩.૧ હોવા છતાં, કલમ ૩૪માં સમાવાયેલ લવાદ કરાર ઇંગ્લેન્ડના કાયદાઓ દ્વારા શાસિત રહેશે. તેનો અવશ્યભાવ એવો થાય છે કે પક્ષકારોએ અધિનિયમના ભાગ ૧ની જોગવાઈઓને બહાર રાખવા અંગે સહમતિ આપી હતી. ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષના અનુસંગરૂપે, અમે માનીએ છીએ કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૯ હેઠળ દાખલ કરાયેલ અરજીએ વિચારણા કરવા માટે દિલ્હી વડી અદાલતને અધિકારક્ષેત્ર નહોતું અને માત્ર એટલી હકીકત કે અપીલકર્તાએ અગાઉ સમાન અરજીઓ દાખલ કરી હતી, તે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલ અરજીએ વિચારણા કરવા માટે તે વડી અદાલતને અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરવા માટે પૂરતી નહોતી.”

૧૬. ભારત એલ્યુમિનિયમ કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત), વેન્યર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગ (ઉપરોક્ત) અને વિડિયોકોન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસોમાં આપેલ ચુકાદાઓ પર વિચારણા કર્યા બાદ, પરિરહેદમાં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે

૧૧૬ અને ૧૧૭ તથા પરિરહેદ ૧૯૪ થી ૧૯૬ માં નીચે મુજબ અંતિમ નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો છે:—

“૧૧૬. સર્વ નિર્ણયોના સમીક્ષાત્મક અવલોકનમાંથી જે કાનૂની સ્થિતિ પ્રગટ થાય છે, તે એવી જણાય છે કે મધ્યસ્થતાના સ્થાન તરીકે અન્ય દેશની પસંદગી કરવાથી અવશ્ય એ સ્વીકાર સમાયેલો રહે છે કે મધ્યસ્થતાની કાર્યવાહીનું સંચાલન અને દેખરેખ અંગે તે દેશનો કાયદો આ કાર્યવાહી પર લાગુ પડશે.

૧૧૭. તેથી, તેનો પરિણામ એવો આવશે કે જો મધ્યસ્થતા કરાર ભારતમાં બહાર આવેલ મધ્યસ્થતાની બેઠક/સ્થાન માટે જોગવાઈ કરતો હોવાનું જાણવા મળે અથવા એવું માનવામાં આવે, તો મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પર શાસન કરશે એવી

જોગવાઈથી મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ નો ભાગ ૧ લાગુ પડી જાય તેમ નહીં બને અથવા ભારતીય અદાલતોને મધ્યસ્થતા અથવા પુરસ્કાર ઉપર દેખરેખાધિકારનો ઉપયોગ કરવાની સક્ષમતા પ્રાપ્ત થાય તેમ નહીં બને. તેનો અર્થ માત્ર એટલો જ થશે કે પક્ષકારોએ કરાર દ્વારા મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ માંથી તેવી જોગવાઈઓ અપનાવી છે, જે તેમની મધ્યસ્થતાના આંતરિક સંચાલન સાથે સંબંધિત છે અને જે અંગ્રેજી પ્રક્રિયાત્મક કાયદો/ક્યુરિયલ કાયદાની અનિવાર્ય જોગવાઈઓ સાથે અસંગત નથી. આ નિષ્કર્ષ અનિવાર્ય રીતે આ હકીકતમાંથી ઉપજે છે કે ભાગ ૧ માત્ર તેવી મધ્યસ્થતાઓને જ લાગુ પડે છે જેઓની બેઠક/સ્થાન ભારતમાં આવેલ હોય.”

૧૯૪. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતા, અમારી સુવિચારિત માન્યતા એવી છે કે મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ એ યુએનસિટ્રલ આદર્શ કાયદામાં અપનાવવામાં આવેલ પ્રાદેશિકતા સિદ્ધાંતને સ્વીકાર્યો છે. કલમ ૨(૨) એ એવી જાહેરાત કરે છે કે મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ નો ભાગ ૧ ભારતમાં થતી તમામ મધ્યસ્થતાઓ પર લાગુ પડશે. અમારી સુવિચારિત માન્યતા એવી છે કે ભારતની બહાર યોજાતી આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થતા પર મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ નો ભાગ ૧ કોઈ રીતે લાગુ પડશે નહીં. તેથી, આવા એવોર્ડ્સ માત્ર ત્યારે જ ભારતીય અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને આધીન રહેશે જ્યારે તેમને મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ના ભાગ ૨ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ અનુસાર ભારતમાં અમલમાં મૂકવા માંગવામાં આવે. અમારા મત મુજબ, મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ માં રહેલી જોગવાઈઓથી આ બાબત સ્ફટિક જેવી સ્પષ્ટ થાય છે કે મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ના ભાગ ૧ માં રહેલી જોગવાઈઓ અને ભાગ ૨ માં રહેલી જોગવાઈઓ વચ્ચે કોઈ આવરણ કે પરસ્પર મિશ્રણ થઈ શકે નહીં.

૧૯૫. અતિશય આદર સાથે, આ અદાલતના ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલ (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૨ એસ.સી. ૧૪૩૨) (પૂર્વોક્ત) અને વેન્યર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગ (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૧૦૬૧) (પૂર્વોક્ત) માં આપવામાં આવેલા ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલા નિષ્કર્ષો સાથે

અમે સહમત થઈ શકતા નથી. અમારા મત મુજબ, મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૨(૨) માં સમાયેલ જોગવાઈ મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ના ભાગ ૧ અથવા ભાગ ૨ ની કોઈપણ જોગવાઈ સાથે વિરુદ્ધ નથી. વિદેશમાં સ્થિત બેઠકવાળી આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થતામાં, કલમ ૯ અથવા અન્ય કોઈ જોગવાઈ હેઠળ આંતરિમ રાહત માટેની કોઈ અરજી ગ્રાહ્ય રહેશે નહીં, કારણ કે મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ના ભાગ ૧ ની લાગુપડતાશ માત્ર ભારતમાં યોજાતી તમામ મધ્યસ્થતાઓ સુધી મર્યાદિત છે. એ જ રીતે, ભારતની બહાર બેઠક ધરાવતી આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક મધ્યસ્થતાના આધારે, માત્ર આંતરિમ પ્રતિબંધાજ્ઞા માટેનો દાવો પણ ભારતમાં ગ્રાહ્ય રહેશે નહીં.

૧૯૬. અમારો નિષ્કર્ષ એવો છે કે આર્બિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ નો ભાગ ૧ માત્ર ભારતના પ્રદેશની અંદર યોજાતી તમામ મધ્યસ્થતાઓને જ લાગુ પડે છે.”

અંતમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ૧૯૭ માં નિર્ધારિત કર્યું કે ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલ ના મામલામાં ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો કારણ કે

૧૩.૩.૨૦૦૨ અને ત્યારથી આ દ્વારા તથા તમામ વડી અદાલતો દ્વારા પણ તેનું અનુસરણ કરવામાં આવ્યું છે

અદાલતે અનેક પ્રસંગોએ, અહીં સુધી કે વેન્ચર ગ્લોબલના મામલામાં પણ

એન્જિનિયરિંગ (સુપ્રા), આ ચુકાદામાં જાહેર કરાયેલ કાયદો તે પછી કરવામાં આવેલ તમામ લવાદ કરારો પર આગલા સમયથી લાગુ પડશે.

૧૭. જોકે, શ્રી મહેતાએ રજૂઆત કરી કે ભારત એલ્યુમિનિયમ કંપની (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં આપેલ ચુકાદો ભાવિપ્રભાવથી લાગુ પડવાનો હોવાથી, ભુજ-કચ્છની જિલ્લા અદાલત સમક્ષ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા આરંભવામાં આવેલી કાર્યવાહી પર અધિનિયમનો ભાગ-૧ લાગુ નહીં પડે એવું કહેવું યોગ્ય નથી.

૧૮. જોકે, આવી દલીલ સ્વીકારી શકાય તેવી નથી, કારણ કે ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ (ઉપરોક્ત), વેન્યર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગ (ઉપરોક્ત) તથા વિડિયોકોન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના મામલાઓમાં પણ સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે કે જો પક્ષકારોએ ભારતની બહાર આવેલ સ્થળે લવાદ દ્વારા વિવાદોના નિરાકરણ માટે સંમતિ આપી હોય અને વિદેશી કાયદો લાગુ કરવા માટે પણ સંમતિ દર્શાવી હોય, તો ભાગ-૧ લાગુ પડશે નહીં.

૧૯. યોગરાજ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિ. (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ૩૧ થી ૩૮ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

“૩૧. સિંગાપુરમાં એસ.આઈ.એ.સી. નિયમો મુજબ પંચ દ્વારા ચલાવવામાં આવતી કાર્યવાહી પર આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિયેશન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ના ભાગ ૧ ની જોગવાઈઓની લાગુપાત્રતા અંગે ઉદ્ભવેલા વિવાદની મૂળવણી કરવા માટે, પક્ષકારો વચ્ચે ૧૩મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ ના રોજ થયેલા કરારમાં સમાવિષ્ટ પંચનિર્ણય કલમને જોવું આવશ્યક બને છે. કરારની કલમ ૨૭ પંચનિર્ણય અંગે જોગવાઈ કરે છે અને તે નીચે મુજબ છે :

"૨૭. મધ્યસ્થતા.

૨૭.૧ કરારમાંથી ઉદ્ભવતા અથવા કરાર સાથે સંબંધિત તમામ વિવાદો અને મતભેદો મધ્યસ્થતા માટે મોકલવામાં આવશે. આ કરાર પર હસ્તાક્ષર થયાના સમયે અમલમાં રહેલા સિંગાપુર ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન સેન્ટર (એસ.આઈ.એ.સી.) ના નિયમો અનુસાર સિંગાપુર ખાતે અંગ્રેજી ભાષામાં મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવશે. મધ્યસ્થતા અંતિમ અને બાધ્યકારી રહેશે.

૨૭.૨ મધ્યસ્થી પ્રક્રિયા સિંગાપુરમાં યોજાશે અને અંગ્રેજી ભાષામાં ચલાવવામાં આવશે.

૨૭.૩ કોઈપણ પક્ષ માત્ર વિવાદ અને/અથવા મધ્યસ્થતા માટે મોકલવામાં આવેલા વિવાદના કારણસર કરારના પાલનને સ્થગિત કરવાનો હકદાર રહેશે નહીં."

૩૨. કરારની કલમ ૨૮ લાગુ પડતા કાયદાનું વર્ણન કરે છે અને નીચે મુજબ જોગવાઈ કરે છે :

આ કરાર ભારતના કાયદાઓને આધીન રહેશે. મધ્યસ્થતાની અવધિ દરમિયાન, આ કરારનું પાલન કોઈ વિશેષ વિના અને તેની શરતો તથા જોગવાઈઓ અનુસાર ચાલુ રાખવામાં આવશે.

૩૩. કલમ ૨૭.૧ પરથી જોવા મળશે કે, કરાર પર હસ્તાક્ષર કરાયેલા સમયે અમલમાં રહેલા એસ.આઈ.એ.સી. નિયમો અનુસાર સિંગાપુરમાં મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી ચલાવવાની છે. તેથી, મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી સંબંધિત પ્રક્રિયાત્મક કાયદો એસ.આઈ.એ.સી. નિયમો જ છે તે બાબતે કોઈ અસ્પષ્ટતા નથી.

૩૪. કલમ ૨૭.૨ થી સ્પષ્ટ થાય છે કે મધ્યસ્થતાનું સ્થાન સિંગાપુર રહેશે.

૩૫. તેથી, હવે અમારે જે પ્રશ્ન પર વિચારવાનો બાકી રહે છે તે એ છે કે કયા કાયદાના આધારે મધ્યસ્થી કાર્યવાહીનો નિર્ણય થવાનો હતો. અમારી દૃષ્ટિએ, કરારની કલમ ૨૮ તેનો જવાબ આપે છે. ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, કલમ ૨૮ દર્શાવે છે કે કરારને નિયંત્રિત કરતો કાયદો ભારતનો કાયદો હશે, અર્થાત્ મધ્યસ્થી અને સુલેહ અધિનિયમ, ૧૯૯૬. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોએ કરારનો "યોગ્ય કાયદો" અને મધ્યસ્થીને પોતે કયો કાયદો નિયંત્રિત કરશે તે નક્કી કરવા માટેનો "પ્રક્રિયાત્મક કાયદો" વચ્ચેનો ભેદ સંપૂર્ણપણે યોગ્ય રીતે સ્પષ્ટ કર્યો છે. જ્યારે યોગ્ય કાયદો એવો કાયદો છે જે કરારને જ નિયંત્રિત કરે છે, ત્યારે મધ્યસ્થી કલમમાં મધ્યસ્થી કાર્યવાહી અંગે કયો કાયદો લાગુ પડશે તે બાબતે અન્ય કોઈ જોગવાઈના અભાવે, હવે આ સુસ્થાપિત છે કે કરારને નિયંત્રિત કરતો

કાયદો જ મધ્યસ્થી પંચ પર પણ લાગુ પડતો કાયદો હશે. કલમ ૨૭.૧ સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ કરે છે કે મધ્યસ્થી ચલાવવામાં અપનાવવાની પ્રક્રિયાનું નિયમન કરતો પ્રક્રિયાત્મક કાયદો એસ.આઈ.એ.સી. નિયમો હશે. તેથી, એ બાબતમાં કોઈ અનિશ્ચિતતા નથી કે એસ.આઈ.એ.સી. નિયમો મધ્યસ્થી ~~સંસ્થા~~ઓનો પ્રક્રિયાત્મક કાયદો હશે. સાથે સાથે એવું પણ બને છે કે પક્ષકારોએ સિંગાપુરને મધ્યસ્થીનું સ્થાન તરીકે સ્વીકાર્યું હતું. કલમ ૨૭.૧ દર્શાવે છે કે મધ્યસ્થી કાર્યવાહી એસ.આઈ.એ.સી. નિયમો અનુસાર ચલાવવાની છે. તેથી તરત ઊભો થતો પ્રશ્ન એ છે કે આવી પરિસ્થિતિમાં કલમ ૨(૨) ની જોગવાઈઓ, જે દર્શાવે છે કે જ્યાં મધ્યસ્થીનું સ્થળ ભારતમાં હોય ત્યાં ઉપરોક્ત અધિનિયમનો ભાગ ૧ લાગુ પડશે, તે વર્તમાન મધ્યસ્થી કાર્યવાહી, જે સિંગાપુરમાં ચલાવવામાં આવી રહી છે, તેના સંદર્ભમાં અધિનિયમની કલમો ૩૪ અને ૩૭ ની જોગવાઈઓનો આશ્રય લેવા માટે અવરોધરૂપ બનશે કે કેમ.

૩૬. ભાટિયા ઈન્ટરનેશનલ, (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૨ એસ.સી. ૧૪૩૨) (ઉપરોક્ત) માં, જેમાં ભારત ખાતે મધ્યસ્થતાનું સ્થાન હોય તેવી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહીઓ પર ૧૯૯૬ના અધિનિયમના ભાગ ૧ ની લાગુ પડતાની વિચારણા કરતી વખતે, આ સર્વોચ્ચ અદાલતનું એવું મત હતું કે અધિનિયમનો ભાગ ૧, પક્ષકારોએ તેને વિશેષરૂપે બાકાત રાખવા માટે સંમતિ આપી ન હોય ત્યાં સુધી, તમામ વિદેશી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી અથવા પંચનિર્ણયો આપોઆપ બાકાત રાખતો નથી.

૩૭. જેમ કે, પડકારાયેલા આદેશમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે દર્શાવ્યું છે, ઉપરોક્ત કેસમાં લેવાયેલો નિર્ણય આ કેસના તથ્યો પર કોઈ રીતે લાગુ પડતો નથી, કારણ કે પક્ષકારોએ સ્પષ્ટપણે સંમતિ દર્શાવી છે કે, જો કોઈ મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી થશે, તો તે કાર્યવાહીનું નિયંત્રણ ક્યુરિયલ કાયદા તરીકે એસ.આઈ.એ.સી. નિયમો દ્વારા થશે, જેમાં નિયમ ૩૨ નો સમાવેશ થાય છે, અને જેમાં સ્પષ્ટપણે નીચે મુજબ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે :

જ્યાં મધ્યસ્થતાનું સ્થાન સિંગાપુર હોય, ત્યાં આ નિયમો હેઠળની મધ્યસ્થતા અંગેનો કાયદો ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન એક્ટ (કેપ. ૧૪૩એ, ૨૦૦૨ એડ., સ્ટેટ્યુટ્સ ઓફ ધ રિપબ્લિક ઓફ સિંગાપુર) અથવા તેમાં થયેલ તેના ફેરફાર અથવા પુનઃઅધિનિયમીકરણનો રહેશે.

૩૮. ઉપરોક્ત બાબત સાથે સંમત થયા બાદ, અપીલકર્તાને હવે એ દલીલ કરવાનો અધિકાર રહ્યો નહોતો કે કરારનો "યોગ્ય કાયદો" લવાદી કાર્યવાહી પર લાગુ પડશે. ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ વિ. બલ્ક ટ્રેડિંગ એસ.એ. [(૨૦૦૨) ૪ એસ.સી.સી. ૧૦૫] : (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૨ એસ.સી. ૧૪૩૨ : ૨૦૦૨ એ.આઈ.આર. એસ.સી.૬બલ્યુ. ૧૨૮૫) માં આપેલ નિર્ણય, જેનો અનુસંધાનમાં વેન્યર ગ્લોબલ એન્ગ. વિ. સત્યમ કમ્પ્યુટર સર્વિસિસ લિ. [(૨૦૦૮) ૪ એસ.સી.સી. ૧૮૦] : (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૧૦૬૧ : ૨૦૦૮ એ.આઈ.આર. એસ.સી.૬બલ્યુ. ૬૬૭) તથા સિટેશન ઇન્ફોવેર્સ લિ. વિ. ઇક્વિનોક્સ કોર્પોરેશન [(૨૦૦૮) ૭ એસ.સી.સી. ૨૨૦] ના મામલાઓમાં અનુસરવામાં આવ્યો હતો, તેનો કોઈ લાગુ પડતો ઉપયોગ રહેતો નથી, કારણ કે પક્ષકારોએ કરારની કલમ ૨૭.૧ના બળે એ બાબતે સંમતિ આપી હતી કે લવાદી કાર્યવાહી સિંગાપુરમાં હાથ ધરવામાં આવશે, એટલે કે લવાદનું સ્થળ સિંગાપુર રહેશે, અને તે કરાર પર હસ્તાક્ષરના સમયે અમલમાં રહેલા સિંગાપુર ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન સેન્ટર નિયમો અનુસાર થશે. ઉપર નોંધ્યા મુજબ, એસ.આઈ.એ.સી. નિયમોના નિયમ ૩૨માં જોગવાઈ છે કે જ્યાં લવાદનું સ્થળ સિંગાપુરમાં હોય, ત્યાં લવાદનો કાયદો ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૨૦૦૨ રહેશે. જોકે, અપીલકર્તાની તરફેણી એ સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે નિયમ ૧.૧માં એમ જણાવાયું છે કે જો એસ.આઈ.એ.સી.ના કોઈપણ નિયમનો લવાદ માટે લાગુ પડતા કાયદાની ફરજિયાત જોગવાઈ સાથે, જેમાંથી પક્ષકારો વિમુખ થઈ શકતા નથી, વિરોધ હોય, તો તે ફરજિયાત જોગવાઈ પ્રબળ રહેશે, પરંતુ હાલની કાર્યવાહી સંબંધે એવી સ્થિતિ નથી. વર્તમાન મામલામાં, ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૨(૨) હકીકતમાં દર્શાવે છે કે ભાગ ૧

ફક્ત તેવા કેસોમાં જ લાગુ પડશે જ્યાં લવાદનું સ્થળ ભારતમાં હોય. આ અદાલતે ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલ, (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૨ એસ.સી. ૧૪૩૨) (ઉપરોક્ત), માં ઉક્ત જોગવાઈ પર વિચારણા કરતી વખતે એવું ઠરાવ્યું હતું કે અમુક પરિસ્થિતિઓમાં ઉપરોક્ત અધિનિયમના ભાગ ૧ની જોગવાઈઓ ત્યારે પણ લાગુ પડશે જ્યારે લવાદનું સ્થળ ભારતમાં ન હોય. વર્તમાન મામલામાં, એકવાર પક્ષકારોએ વિશેષરૂપે એ બાબતે સંમતિ આપી દીધી કે લવાદી કાર્યવાહી એસ.આઈ.એ.સી.ના નિયમો અનુસાર હાથ ધરવામાં આવશે, જેમાં નિયમ ૩૨નો પણ સમાવેશ થાય છે, ત્યારે ભાટિયા ઇન્ટરનેશનલનો નિર્ણય અને તે જ દિશાના અનુવર્તી નિર્ણયો હવે વર્તમાન મામલામાં લાગુ પડશે નહીં, જ્યાં પક્ષકારોએ સ્વેચ્છાએ પોતાને એસ.આઈ.એ.સી.ના નિયમોથી શાસિત થવા માટે સંમતિ આપી હતી.”

૨૦. તેથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પ્રતિપાદિત કરેલા ઉપરોક્ત કાનૂની સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં લેતાં અને પક્ષકારો વચ્ચે લંડનમાં યોજાયેલી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પર અંગ્રેજી કાયદો લાગુ કરવાના હેતુસર મધ્યસ્થતા કલમમાં કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં, તેમજ પ્રતિવાદીએ આપી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી પર અંગ્રેજી કાયદો લાગુ કરવાની સંમતિ અંગે કોઈ વિવાદ ઉઠાવ્યો ન હોવાને કારણે, જેમાં આપવામાં આવેલ એવોર્ડ ભુજ સ્થિત જિલ્લા અદાલતમાં દીવાની વિવિધ અરજી ક્રમાંક ૩૬ ઓફ ૨૦૧૧ માં પડકારનો વિષય છે, અદાલતનો એવો મત છે કે ભુજ-કચ્છની જિલ્લા અદાલતને ઉક્ત ડક્ત અરજી સ્વીકારવા અને તેનો નિર્ણય કરવાની અધિકારિતા નથી અને તેથી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ પ્રતિષેધના રિટ જારી કરવા માટે આ યોગ્ય મામલો છે, જેથી નીચલી અદાલતને પ્રતિવાદીએ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ કરેલી અરજીમાં આગળની કાર્યવાહી ન કરવા અને તેને જાળવપાત્ર ન હોવાનું ઠરાવીને તેનો નિકાલ કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે.

૨૧. ઉપર દર્શાવેલ કારણોસર, અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ પ્રતિષેધના રિટ દ્વારા, ભુજ-કચ્છ ખાતેના વિદ્વાન મુખ્ય જિલ્લા ન્યાયાધીશને નમસ્કિદીવાની વિવિધ અરજી ક્રમાંક

૩૬/૨૦૧૧ માં આગળ કાર્યવાહી ન કરવા તેમજ ઉક્ત અરજીનું પોષણયોગ્ય ન હોવાને કારણે તેનો નિકાલ કરવા માટે વધુમાં નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. નિયમ ઉપરોક્ત હદ સુધી અચૂક કરવામાં આવે છે.

૨૨. આ તબક્કે, પ્રતિવાદી તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલ વર્તમાન આદેશ પર ચાર અઠવાડિયા માટે સ્થગિતી આપી તેના અમલને સ્થગિત રાખવાની વિનંતી કરે છે. કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતાં આવી વિનંતી નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

એસડી/-

-(સી.એલ. સોની, જે.) ઓમકાર

વિષય:-વિદેશી કાયદા અનુસાર લંડન ખાતે અપાયેલા લવાદી ચુકાદા (**Foreign Arbitral Award**) ને ભારતીય મધ્યસ્થતા અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ સ્થાનિક જિલ્લા અદાલતમાં પડકારવાના અધિકારક્ષેત્રના અભાવે પ્રતિષેધની રિટ (**Writ of Prohibition**) જારી કરવા બાબત.

The translation of this judgement has been provided by M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

~~અસ્વીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અવ્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અવ્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માવ્ય રહેશે.~~